

הגליון יעמוד לרפואת הצלחת וישועת יצחק בן רליה אברהם בן חסיה

רבינו תם	יציאת שבת	כניסת שבת	ירושלים (שתיים 40 דק 18:57)
21:04	20:09	19:17	תל אביב
21:01	20:07	19:15	חיפה
21:04	20:10	19:18	באר שבע

גיליון מרבני בית המדרש "דורשי ה'" בנושאות מורנו הגאון הרב יחזקאל צמח שליט"א תלמידו של הגאון הינוקא רבינו שלמה יהודה בארי שליט"א

מאמר הרב

מאת הגר"י צמח שליט"א

(ערוך ע"פ יסודות משיעורי מו"ר הינוקא שליט"א פרשת שמות שנת תשע"ז)

מן התמימות והנאמנות ועד עץ החיים

מכח עמל התורה יוכו לדרגה העליונה לטייל עם ה' בגן עדן

"אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אתם וגו', ועץ השדה יתן פריו וגו', ופניתי אליכם וגו' והקמית את פריתי אתכם וגו', ונתתי משקני בתוככם וגו', והתהלכתי בתוככם והייתי לכם לאלהים ואתם תהיו לי לעם". ופרשו רבותינו בספרא, שעל ידי עמל התורה, יוכו לכל הברכות, והבריאה תחזור לראשיתה, שהעץ מוציא פירות ביום שניטע, ואפילו אלני סרק, וגם העץ עצמו יהיה נאכל, וגר זאב עם כבש וכו', ותגבה קומתם מאד, והקב"ה יטייל עם הצדיקים בגן עדן (כמו שזכה אדם הראשון לפני החטא, עד שטעו בו מלאכי השרת. ב"ר ה, י).

התמימות לקבל כל אות בתורה כאמת היחידה ומהות החיים

עמל התורה נקרא בשם חק, כי התמימות היא הפתח לשערי התורה, לבטל כל שכלו ודעתו (שמעורב בו דעת הנחש מכח עץ הדעת, בדמיון שיש מציאות וקיום חוץ מרצון הבורא, ומרגיש עצמו כמציאות נפרדת ורצון עצמי, ובאהלה של תורה אדם ממת את זוהמת הנחש שבתוכו, שיוכל להגיע לעץ החיים), וללמוד תורה באמונה בכל אות ואות, שבא לקבל את השכל האמת, שממנו מקור כל החיים, וכל שכל וענין אחר בעולם הוא שקר ומיתה רח"ל. וכאשר החשק לתורה ישווה לתשוקה של החיים ונטילת אויר לנשימה, אזי בכל מחשבה ותנועה הוא הולך בתמימות ונאמנות עם אורייתא קדישתא, וזהו 'בחוקותי תלכו'.

רק עם קנין נשמת התורה אפשר להכנס בהיכל המלך, כמו שזכו האבות הקדושים להיות מרכבה לשכינה, מכח הקנין השלם בתורה, לפי שהתורה היתה כביכול בימינו של הקב"ה (דברים לג, ב), ואברהם שמשר נפשו על התורה והתאחד בה, וזה ועלה כביכול לישב לימינו של ה' יתברך, כי "אמר הקב"ה - תשב התורה במקומה" (אגדת בראשית פרק כד), כמו שכתוב (תהלים קי) "נאם ה' לאדני שב לימיני עד אשית אנכיך הרים לרגליך", אמר לו ה' יתברך, שב, ואני אלחם מלחמותיך, והפיל לפנינו חיילות אין מספר שבאו להלחם עמו.

דוד המלך נתן לנו ספר תהילים ללמד דרך ה', כיצד כל יהודי יזכה להגיע לשלימות הזו, ופתח את פרק תמניא אנפין (פרק קט) לאמור: "אשרי תמימי דרך ה' והלכים בתורת ה'", אלו שנוגשים לתורה בתמימות וביטול הדעת, והולכים בה בעינים עצומות, מבלי שום דעת ומחשבה משלהם, כמו שאדם דבק ברצון של החיים (שמכח זה יש לו כח לנשום בלי הפסקה), ואינו מניח אותו לעולם. ודוד המלך קיים זאת בעצמו, ומכח התמימות והנאמנות לתורה זכה שה' יתברך בחר בו להיות האדם המעלה (דה"א י"ז, י), ודימה אותו ליעקב אבינו שחקק בכסא הכבוד (משנת ר"א פרק י), ונעשה מרכבה לשכינה ומכח זה ניצח כל אויביו (שוח"ט תהילים יח, לב), והשיג דרגות אדם הראשון לפני החטא לטייל עם ה' בגן עדן (סנהדרין קב).

הקשיים בלימוד התורה, להעצים את הדביקות בנשמת תורה

דרגות אלו של קנין התורה ומרכבה לשכינה, שייכים לכל אחד מבית ישראל, כמו שנאמר "והתהלכתי בתוככם", אטייל עמכם בגן עדן כאחד מכם (רש"י), "ואומר הקב"ה לצדיקים, מה אתם מדועזעים מלפני, הריני יוצא בכם, אך יהא מוראי עליכם" (ספרא). והשגחת ה' מסבכת שכל יהודי יזכה לרגעים של לימוד תורה בנאמנות, בזמן של לחץ ודחק, שאינו יכול ללמוד רק מתוך תמימות וביטול דעתו (מו"ר בשיעור בחודש סיון תשע"ט), והם הרגעים יקרים ביותר בימי חיי, שמכחם יזכה לדביקות בעץ החיים, כי הם רגעים של מסירות הנפש העושים קשר נצחי עם התורה. באהלה של תורה יש גם נסיונות המתחדשים לבקרים, כגון אדם שמנסה למצוא בה את האור ואינו מוצא, ומנסה שוב שוב, וכל זה נעשה לו בשביל לזכות אותו לביקוש התורה לשמה בדרגה נישאה יותר, ובכל פעם מזדכך יותר בטהרת המטרה, ומעתה ואילך הלימוד שלו שווה לאין ערוך

מהלימוד הקודם. וכאשר תש כחו, ומוכרח לאזור חיל להתחיל מחדש, זה ככריתת ברית חדשה, כמבואר במגיד מישרים למרן הבית יוסף (מו"ר שליט"א בשיעורו פרשת חיי שרה תשע"ז, שיבח מאד את מעלת הלימוד בספר הקדוש הזה, שהוא ממש קודש קדשים, ונצרך להבין ענין 'תורה לשמה'), שהתורה היתה מדברת עימו פנים בפנים (וזהו ח"ב צט), ובכל פעם שנחלש מעט, היתה מחזקת את רוחו שתכרות עימו ברית חדשה. (ע"ש בפרשת כי תבא: "עם היות כי הרבה הפרדת מחשבתך ממני, הנה אשוב אליך כאשר בתחלה, ואכרות עמך ברית חדשה ואשיבה לך ששון ישעי ורוחי נדיבה אסמכך, רק שתדבק בי בראתי במשנותי ולא תפריד מחשבתך ממני אפילו רגע, ולמען תכיר כי אני משיב לך ששון ישעי וכו' שלחוני לגלות לך סוד בפרשת ביכורים").

גילוי אור התורה ומלכות ה' תלוי בריבוי הרצון ולא בריבוי ההישג

לכל יהודי יש חלק בתורה, וחלק במלכות ה', וביציאתם ממצרים זכה כל אחד לקבל את החלק הזה בתורה ובמקדש, (זהו"ק ח"ג דף קיז: כמה חיילין אינון דאורייתא, כמה חיילין אינון דמשכנא. אדרת אליהו ר"פ במדבר: עשו שני מניינים אחד לאורייתא ואחד למשכנא, מנין אחד ע"י משה ואהרן, והשני הקב"ה בעצמו פקד אותם. וכן הר סיני וחורב, הם כנגד תורה ועבודה, דיבור ומעשה אחד לאורייתא ואחד למשכנא, מנין אחד ע"י משה ואהרן, והשני הקב"ה בעצמו פקד אותם). והצער של הריחוק, עושה כיסופים ומביא רצון אמיתי, ומכין כלים לקבלת קנין התורה לנצח, וכתב הגר"א (ביאורי אגדות מגילה יד): "לעתיד לבא הקב"ה מגלה תורתו ומלכותו לכל אחד ואחד כפי שהיה רצונו בעולם הזה, כמו שהיה ליבו הפני". כי עיקר גילוי התורה ומלכות ה' יהיה כפי מדת הרצון, ולא כפי מידת הידיעה. (א.ה. ובה תנוח דעתו של מי שמרוב קשיים בלימוד התורה, כבר עברו רוב ימיו וכמעט לא הספיק ללמוד ולדעת).

נאמנות, מטרת אמת, ואמונת חכמים

ההליכה בחוקת התורה כוללת שלשה דברים: א. נאמנות. ב. מטרה אמיתית. ג. אמונת חכמים - א. נאמנות - שיתמסר לתורה בנאמנות, עד שימצא חן בעיני נשמת התורה, שהיא הבריאה הנשגבה ביותר שהאציל ה' יתברך, ובה ברא את כל העולמות וכל הבריאה כולה (אבות ג, יד), שתסכים לבא ולהקנות את עצמה אליו, כאשת חיל עטרת בעלה (מדרש משלי לא, י. ורש"י שם. וזה תורה לשמה - לשם התורה עצמה. פירוש, בכריתת ברית נאמנה), והיא תעזור לו לתקן דעתו וליישר לבבו, ותאיר לו דרך ה' ונתיבי הר הקודש, לעלות בהם מעלה אחרי מעלה בהר ה'.

ב. מטרה אמיתית - שיהיה תמים דעים עם אורייתא קדישתא, בכל מטרתו בחיים, שאין שום זכות לכל דבר מבלעדי רצונו יתברך, והוא מקדיש חייו להשלים את רצון קונו ולהמליך אותו בעולם, ולומד את התורה בכדי לידע כיצד להשלים רצונו יתברך (ואם אין מטרתו בחיים שווה למחשבה והדעת של אורייתא קדישתא, כיצד היא תוכל להקנות אליו. בשיעוריו של מורינו ורבינו שליט"א לימוד התורה מכונה בשם 'חיפוש הרצון האלקי').

ג. אמונת חכמים - הרוצה לזכות בקנין תורה ולכנס בהיכל המלך, צריך לבא ב'דעת' אמת, לא כמי שבא ליטול לעצמו חמדה הגנוזה אורייתא קדישתא, וכבר עמדו לפנינו ענקי עולם גיבורי החיל מבקשי רצונו יתברך בדרגות נשגבות, שמשרו נפשם על כך, והם אלו שסללו לנו את הדרכים והנתיבים שהיו נעלמים, ואנחנו רק צועדים בעקבותיהם. וכאשר יודע מקומו, ומאמין בכל דברי החכמים, ודבק בתורתם, יכול לזכות לאור התורה.

כל יהודי מאמין בה' ובתורתו יזכה למקדש ה' ולקנין התורה

ענייני הגלות, וכל צער וקושי שעובר על האדם בחיפוש אחר התורה ועבודתו יתברך, הם סיבות להכשיר אותו לקנין בחלקו בתורה, ובמלכות ה', ולעתיד לבא כל יהודי יזכה לחלק בכל התורה ובכל המקדש, כמו שבמתן תורה חנו סביב הר סיני בעיגול, כי בעיגול אין ראש ואין סוף, אלא כל אחד ואחד הוא הראש והוא הסוף, ובבת אחת דיבר ה' יתברך פנים בפנים עם כל אחד ואחד ממקומו, וכן חנו סביב אהל מועד. וכך לעתיד לבא, כל ישראל יהיו בירושלים כמו לפני כסא הכבוד, כדכתיב (ירמיה ג, יז) "קצת היא יקראו לירושלם פסא ה'". וזה מכח ההתקשרות באמונת חכמים, עם איחוד הלכות שעושה צירוף כל הכלים של בית ישראל. י"ה שיוכנו ה' יתברך לזה, בב"א.

משולחן גבוה

דין ערלה לעתיד לבא

"ועץ השדה יתן פריו", שיתן פרי בן יומנו (תורת כהנים). ויש לשאול מנה תועלת בפירות שאסורים שלש שנים מדין ערלה. ואין זה גידולי נס, כי כל זה הוא רק חזרה לטבע הבריאה שקודם החטא הראשון. ובדרך פלפול וחדוותא דאורייתא יש לומר: א. שאיסור ערלה שייך רק בזמן שהעץ צריך להתבשל בשביל להוציא פירות, אבל עץ שבן יומנו הוא כבר עץ שלם, לא שייך בו כלל מנין שנות ערלה. ב. דכתיב "ונטעתם כל עץ מאכל וערלתם ערלתו את פריו", ושמו נרמז בו, עץ מאכל ולא עץ סרק, וערלתם את פריו ולא את עצו, שדין ערלה נאמר רק במציאות הזו, ולא בטבע הבריאה שלפני החטא או לעתיד לבא, שגם עצי סרק יתנו פרי, וגם העץ יהיה נאכל, ומוציא פירות מיד. [וע"ד רמז יש להוסיף, שלעתיד לבא יבטל מציאות של ערלה ופסולת]. ג. וע' בשולחן ערוך (יו"ד רצד, כו) שעץ העולה מאליו, במקום טרשים, פטור. ואפילו הנוטע במקום שאינו ישוב, פטור, והוא שלא יהיה עושה כדי טיפול.

לעתיד לבא תחזור קומת האדם

"אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים וגו' ואולך אתכם קוממית", ופירושו בגמ' (סנהדרין עה). מאה או מאתים אמה, ולכאורה משמע שכבר נתקיים כן בדור המדבר. וזה חידוש, ואולי היה כמתן תורה רק קודם חטא העגל, ש'ו' דברים נטלו מאדם הראשון: זיוו, חיוו, וקומתו, ופרי הארץ, ופירות האילן, ומאורות, וכולם חוזרים לעתיד לבא, שיהיו ישראל גבוהה מאה או מאתים או תשע מאות אמה (ב"ר יב.ו). ובה יש לבאר מדוע יצטרכו כל אחד לפחות 2,800 עבדים ע' בשבת לב: כיון שיגבהו מאד, והגויים יהיו כמו נמלים, ויצטרכו משרתים רבים רק למלא את הכוס ולהגישו אל פיו). ובגמ' (ב"ב עג) מבואר שדור המדבר היו גבוהים מאד. ובהדר זקנים (במדבר ג, יא) הביא מדרש שהמרגלים היה גובהם ס' אמה. [וע' בשבת (צב). ובבבבב (מד). לגבי גבהו של משה רבינו ע"ה. ויש ליישב. והגאון האוסטרווצאר ביאר דברי רש"י "ואכלתם לחמכם לשובע", שיאכלו מעט ויתברך במעיהם, וקשה, וכי חסר להם תבואה, אלא שלעתיד יהיו גבוהים פי מאה מהגובה הרגיל. ומסתמא יהיו גם רחבים פי מאה, ועבים פי מאה, סך הכל יהיו פי מיליון, וכיצד יוכלו לאכול כמויות גדולות פי מיליון, לכן הבטיחה תורה שהאוכל יגדל פי אלף בכמות, וגם תהיה בו ברכה פי אלף באיכות, שישביע פי אלף ויוכלו לאכול אחד מאלף, אף שיגדל גופם פי מיליון].

האם לעתיד לבא הלכה כרשב"י

בתפארת שלמה על התורה (פ' שופטים) כתב חידוש, שאף שבגמרא לא פסקו כרשב"י בכל מקום, לעתיד לבא יתעלה העולם ויוכלו לסבול עוצם קדושתו ויהיה הלכה כמותו. וי"א כן בשם האר"י והגר"א שתהיה הלכה כבית שמאי (סידור הגר"א, אבני אליהו ריש ברכת יוצר. והחיד"א בפתח עינים אבות פ"ה מ"ז בשם המקובלים. ועוד). אך נראה שהתורה לא תשתנה, אלא יתחדשו פרטי הלכות שבהם יתגלה מקום למעשה כדעת בית שמאי. ואף שבקובץ שעורים (דברי סופרים סי' ה אות טו) כתב שבית שמאי הם שכיוונו לאמת, לשון הירושלמי (בימות ספ"א): אלו ואלו דברי אלהים חיים, והלכה כבית הלל לעולם. וכתב בקרבן העדה, שזכו לכוון לאמת מפני שהיו ענוים. וכ"כ מרן הבית יוסף (בהג' בהליכות עולם כללי הגמרא) שמפני שהיו ענוותנים זכו לכוון לאמת. (ובמסילת ישרים סי' פ"כ כתב, שנמר שהלכה כב"ה לעולם, וקיומה של תורה שגמר דין זה ישרא בכל תוקף לעד ולעולמי עולמים ולא יחלש בשום פנים).

אשר יצר אתכם בדין - על קברות הצדיקים כמו במדיון

בברכות (נח): הרואה קברי ישראל אומר ברוך אשר יצר אתכם בדין וכו' בא"י מוחיה המתים. אמנם בקברות צדיקים לא מברכים ברכה זו, מכמה טעמים, ומתוכם: א. שבדרך כלל הם טמונים עמוק באדמה, ולא נמצאים לידו. ב. איך יאמר 'יודע מספר כולכם' והם אחדים במספר. ג. שאיך ידבר עם הצדיקים כדבר איש אל רעהו, אשר המית אותם בדין וכו', (והצדיקים קרויים חיים אף במיתתם, והמברך אולי רשע שקרוי מת בחייו). ד. ובפרט שאין זה מקום המיוחד לכית קברות.

מעשה רב

פנינים ושביבי אור משיעוריו הליכותיו ודרכו בקודש של רבינו הגאון הנוקא שליט"א

פנינה נפלאה שמצאנו במחברות סיכומי השיעורים משיעור בימי בחרותו - קודם הדלקת המדורה בל"ג בעומר

נהגו לעשות מדורות ביום השמחה של רבי שמעון בר יוחאי זיע"א, פי רשב"י השיג נשמת התורה, ולמד על מעלת נשמת ישראל, שהם תכלית התורה, באופן שגם לו שיפיל עצמו לתוך קבוץ האש ואל ילבין פני חברו ברבים (ע' ברכות מג; פתבות סו: סוטה י: ב"מ נט.). ורוקדים יד ביד סביב המדורה, כדי להתבונן באש ולהחזיר בעצמות את ההתפעמות מגדלת נשמות ישראל, ולהגיע להרגשה שמוטב לפל למדורת האש ולא לבוא ליהודי. ואחרי שהאדם יחזיר בעצמו אהבת ישראל, ובריחה מלשון הרע יותר מאש, ויכל לבון שאר פגנות של ההדלקה, כמו להמשיך את האור של רשב"י שיתפשט בכל העולם בליו, ושיאיר את האור שיש בתורת ה', ושישתוקו כלם לגלוי מלכות ה'.

תורה לשמה באה עם העסק התמידי בהשגת גדלת ה' יתברך, והספור בתהלותיו אשר אין חקר לגדלתו ולרחמי וטובותיו, עד גלוי רחמי יתברך בעולם, בפרט על עם ישראל. רשב"י זקה לקנו נשמת התורה ולעמוד בסוד ה', מפני מסירות נפשו בתורה לשמה, לידע מפנה כיצד להשיג תקון אדם העליון והאילן העליון, ותקון חטא אדם הראשון. ומתוך אהבת אמת לכל נפש מיישראל שהם תכלית הבריאה, נתן נפשו לתקן כל מה שנגרף בשבילם, וישב בצער המערה י"ג שנה, ונכנס בתוך האדמה שנתקלה בחטא הראשון, עד שפשוו נהרד בתוך החלל, וכל מחשבתו היתה כיצד לגלות את מלכות ה' בעולם, והיה נזקק שלא לחלק שום פבד ויקר למלכות הרשעה, ולכלי להיות לנו שום שיכות עמהם (שפת לב).

וכאשר היה לומד תורה, היה מכון להמשיך בזה שלק חדש בכל העולמות, ולהחזיר בכל הברואים את האמונה בפנור, ויראתו ואהבתו, ואת המחשבה על התכלית שלא לכלות את החיים בהקבל וריק. וכה היה יושב במערה, בד' אמות שלו, ורואה את כל הבריאה, ומרגיש את הצער והנסיונות של כל אחד, ומכון להשפיע עליו דעת אמת וקדושה וברכה. וכשהיה רואה אדם מסוף העולם, שהוא ממרמז ועומד לשים קץ לחייו, היה מכון להשפיע עליו בדרך המחשבה, להקניס בו תקנה, וכה היה מצילו, ויכל לפעל פן מתוך ד' אמותיו, מפני האהבה העמוקה שבלבו לבריאה בלה. [ע"כ משיעור בימי בחרותו קדם הדלקת המדורה בל"ג בעומר].

רוח הקדוש - בדרך של רשב"י

רוח הקדוש איננה לראות חטאים של בני האדם, אלא לחפש לראות רצון טוב של יהודי, להקיר את המצב שלו, ולהאיר לו עצה ודרך, ולהתפלל עליו (וכן מספר על הבעש"ט הקדוש זיע"א, שפעם ראוהו בעת השעור שעושה תנועות של שתיקה, ואחר זמן מה נקנס יהודי לבית מד'ו וספר שניצל מטביעה בדרך נס. זה רוח הקדוש, לחפש לראות יהודי שנקטק ושועה ולפעל עבורו) לפי דעת התורה הקדושה, אין שום התר לראות ולהביט בחטאי של יהודי, כמו שכתוב "לא הביט און במעבך ולא ראה עמל בישראל" (פסוק כג, כא). הרבי הקדוש מרוזין זיע"א העיר בענין פח ראה הנקרא בפי העולם בשם "רוח הקדוש", שמי שאינו רואה צער וכאב של יהודי מסוף העולם, זה דמיון ולא רוח הקדוש. וכל שפן שחלילה לראות ולצפות חטאים וכשלונות ביהודי.

ומפני בקושי רצונו יתברך בלמוד התורה לשמה, עם ההתקשרות בשרשי כל נשמות ישראל, השיגו ידיעת נשמת התורה, עד שה' יתברך גלה להם סודו, וידעו שרשי הבריאה וכו', ומה שעומד מאחורי כל דבר שבבריאה, (ראה בהקדמת ספר"מ עץ חיים, שרבינו האר"י ל' כל לידע ברע אחר כל מחשבות בני האדם, וכל מעשה בני האדם טרם שעשו אותם. וזה כח התורה), שאז חקמה העליונה שבתורה הקדושה, בהשגת התבוננויות נשגבות בפנימיות התורה. וזהו רוח הקדוש שצריך לשאף אליה, לא פוחות מסימים של ראייה למרחוק (שנמצאים גם בהק' הגויים), אלא סוד ה' יתברך בתורתו, באשר מוצא חן בעיניו יתברך. ומקרב אותו אליו, ומאציל עליו רוח עלאה בתורתו הקדושה. ג' קטעים אחרונים משיעור ממוצאי שבת פרשת שמות תשע"ו].